

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2022

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 29.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo tše ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.
2. O se ke wa leka go bala lephethe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tše o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tše o tlogo di araba.
3. Lephephe le le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Dingwalotšhaba	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama/Tiragatšo	(25)
4. Araba dipotšišo TŠE TLHANO: TŠE THARO KAROLONG YA A, E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C ka tsela ye e latelago:
 - KAROLO YA A: THETO
DIRETO TŠEO DI BONWEGO: Araba dipotšišo TŠE PEDI.
SERETO SEO SE SA BONWAGO: Araba potšišo ya KGAPELETŠO.
 - KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA
Araba potšišo E TEE ya padi goba E TEE ya dingwalotšhaba.
 - KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO
Araba potšišo E TEE.
5. KGETHO YA DIPOTŠIŠO GO KAROLO YA B (PADI/DINGWALOTŠHABA) LE KAROLONG YA C (PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO)
 - Araba dipotšišo ka dipuku tše o di badilego FELA.
 - Araba potšišo E TEE YE TELELE le E TEE YA DITSOPOLWA.
 - Ge o araba potšišo ye telele KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C.
 - Ge o araba potšišo ya ditsopolwa KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ye telele KAROLONG YA C.
 - Šomiša lenanetekolo/lenanetshwayatshwayo go go hlahla.
6. BOTELELE BJA DIKARABO
 - Go potšišo ye telele ya karolo ya Theto, karabo e be mantšu a 250–300.
 - Go potšišo ye telele ya dikarolo tša Padi/Dingwalotšhaba le Papadi/Terama/Tiragatšo, karabo e be mantšu a 400–450.
 - Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego go dipotšišo tša ditsopolwa.
 - Balekwa ba ikemišetše go fa karabothwi ka mokgwa wa maleba.
7. Latela ditaelo tše di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.

8. Nomora dikarabo tša gago go swana thwi le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephethe la dipotšišo.
9. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
10. Nako yeo e ukangwago:
KAROLO YA A: Metsotso ye 40
KAROLO YA B: Metsotso ye 55
KAROLO YA C: Metsotso ye 55.
11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

DITENG

KAROLO YA A: THETO			
Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago.			
NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1.	'Ga se ka phošo'	Potšišo ye telele	10
2.	'A itheng?'	Potšišo ya setsopolwa	10
3.	'Nkgotsofatše ke go kgotsofatše'	Potšišo ya setsopolwa	10
4.	'Thepudi'	Potšišo ya setsopolwa	10
LE			
Sereto seo se sa bonwago (Ke kgapeletšo).			
5.	'O ntirile lekgowa'	Potšišo ya setsopolwa	10
<p>ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C.</p>			
KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA			
PADI: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.			
6.	<i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ye telele	25
7.	<i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25
8.	<i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ye telele	25
9.	<i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25
GOBA			
DINGWALOTŠHABA: Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.			
10.	<i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ye telele	25
11.	<i>Todi ya batlogolo</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25
KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO			
Araba potšišo E TEE fela go tše di latelago.			
12.	<i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ye telele	25
13.	<i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25
14.	<i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25
15.	<i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye ditsopolwa	25
16.	<i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25
17.	<i>Lehufa</i>	Potšišo ya ditsopolwa	25

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa) GOBA	6–9		
B: Dikanegelotšhaba (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	10–11	1	
C: Papadi/Terama/Tiragatšo (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	12–17	1	
<p>*ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le C, hlokomela gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. O ka se arabe dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.</p>			

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Na sereti se atlegile go tšweletša dikgopolokgolo ditemanathetong tša ka tlase go thekga molaetša wa sereto? Tiiša karabo ya gago ka mehlala ya maleba.

GA SE KA PHOŠO – FJR Malebana

- 1 Ga se ka phošo ge tše bjalo di diragetše,
- 2 Tšatši ka tšatši ka yena go be go llwa,
- 3 Diyanokeng ka lekoko di mo kgakgautha
- 4 Bokameotlelwana e kgakgautha kgabutlana.

- 5 E ka phologa bjang thorwanatee ya moagišane
- 6 E hlobja e gaela ke konokono tša koša' bošego?
- 7 Tša re nxa o hlabjago ke mašimathe riting sa letswele,
- 8 Goba nxa le tswiri ke mafotšiši a boradikgofakgofane.

- 9 Go dutlišwa bobete be go le gobe bja ka mehla,
- 10 E le makeketwa, makiniwa bokamantebelekwan,
- 11 Wa mogogorupo wa thenwa ka sa magagane,
- 12 A tlogolofatšwa tlogolwana sa Kaika le Ndlhambe.

- 13 O phonyokgile lehu ka šobana la tšhwana,
- 14 A alamelwa ke sejanaga bokatšae la kgogo,
- 15 Šako la dumaela la kgotsa maatla a Rrawešo,
- 16 Bangwe ba swinetša ka la swine mankokonono.

- 17 Ka moswane ba le tsošetša bokamotšhitšhi,
- 18 Ballišane le bomenomašweu mabolayaasega,
- 19 Goba wa ratwa ke bohle o ka itoma sejabana,
- 20 Ka boela watleng la mme mailagoboelwa ...

[Letl. 60–61]

[10]

POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

A ITHENG? – ME Ngake

- 1 A itheng banešo Yogodimo,
- 2 Gobane a le fa, le a belaela;
- 3 A le kuna, le a hlobaela?

- 4 A itheng Yogodimo banešo
- 5 Gobane a le phediša, le a lla;
- 6 A le sesefaletša bophelo, le a lla?

- 7 A itheng banešo Yogodimo
- 8 Gobane a le fa molao, le a o tshela;
- 9 A se le fe, le a hlobaela?

- 10 A itheng Yogodimo banešo
- 11 Gobane a le nešetša tša matlorotloro le a lla;
- 12 A le tlišetša komelelo le a ratharatha?

- 13 A itheng Yogodimo banešo
- 14 Gobane a tliša phišo, ra lla phišo;
- 15 A re tlišetša go tonya, ra buša ra lla go tonya? ...

[Letl. 67–68]

- 2.1 Efa mohuta wa morumokwano wo o tšwelelago seretong se. (1)
- 2.2 Ngwala ditlabela TŠE PEDI tša theto tše di renago seretong se go laetša go se kgotsofale ga batho. (2)
- 2.3 Akaretša diteng tša temanatheto ya 2. (1)
- 2.4 Hlaloša tirišo ya kgethontšu temanathetong ya 4. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 2.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla ka fao sereti se dirišitšego setlabela se 'kgakantšhano' temanathetong ya 5. (2)
- 2.6 Akanya maikutlo ao a aparetšego sereti. Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

NKGOTSO FATŠE KE GO KGOTSO FATŠE – MJ Tauatsoala

- 1 Nkgotsofatše ke go kgotsofatše re kgotsofatšane,
- 2 Re kgotsofatšane re sa tšhelane phori mahlong.
- 3 Nkgotsofatše ke go kgotsofaditše ke be mokgotsofatšwa gane,
- 4 Re kgotsofatšane re mila ka nkotee pepeneneng,
- 5 Re se tlo ikgoboša kgobošo ya selata sa balata ruri.

- 6 Maloba kua geno re be re go hlanketše,
- 7 Mohlang wola go le monyanya wa kgaetšedi 'a gago,
- 8 Lapeng la rena dipotla re di phophothile ra ba hlankela,
- 9 Kgomo selotwapotleng re gorošitše lapeng ka sefahlego,
- 10 O myemyela o ntšhitše le la moseo mmagobanake.

- 11 Ke be ke re kotse re tla amogetšana komatona ya bophelo,
- 12 O mpotegele ke go botegele re botegelane re be babotegi,
- 13 Re metšiše mofetikatsela mare ka kamogetšano e se la bofelo,
- 14 E se la bofelo e be motšhaotšhele mohlakamotala ka bobotegi,
- 15 Gore lešo le leno e be ntepa le lešago segwera a itlame ruri.

- 16 Lehono gešo ba wele ka sefahlego ka motolo ba burame,
- 17 Gešo lehu le gorogile le itopetše le išitše botsebjakelona,
- 18 Lehono o ntlhapa diatla o šupa le le godimo go se tsenye letsogo,
- 19 O thuntšha meši ka dinko, o bolela o ka itoma sejabana
- 20 Ge bešo ba ka neelwa selotwapotleng go etša beno maloba ...

[Letl. 77–78]

- 3.1 Tsopola kgokanyi temanathetong ya 1. (1)
- 3.2 Laetša morumokwano wo o tšwelelago methalothetong ya 7–9 o be o fe le tirišo ya wona. (2)
- 3.3 Efa tlhalošothwii ya mothalotheo wa 11. (1)
- 3.4 Ke setlabela sefe sa theto se se šomišitšwego mothalotheo wa 12? Efa tirišo ya sona. (2)
- 3.5 Hlaloša tshwantšhokgopolo ye e tšweletšwego ke tirišo ya dika temanathetong ya 4. Kgetha TŠE PEDI fela. (2)
- 3.6 Sekaseka molaetša wa sereto se. Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša ditemanatheto tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

THEPUDI – PM Mashilo

- 1 'Kgomo e a tshwa!
- 2 'E gangwa ke mang?'
- 3 'E gangwa ke nna Thepudi mothontshororo,
- 4 Thepudi ke mothomatepetepe motho wa go tsošološa madiba.
- 5 Ke motšofe ke tšofetše wa go wela kgwahlana
- 6 Fela ge e le bjang ke ja bjo botalatala bokamohlaka,
- 7 Gobane bja go hlabja ke naka bo ka ntsentšha mokgohlwane.

- 8 Ge o ekwa ba re nna Thepudi ke sejato
- 9 Mathaka a a bone ge ke a amoga makgarebe,
- 10 Ke tloga ke a šupa ka la ka leleduntsobokwana,
- 11 Yona thitelwanaboreletšana lerita la makgwathasawane,
- 12 Lerita le llege megopo ya bommagomosadi fela.

- 13 Le se nnyatšeng mmele go šošobana lena makgarebe,
- 14 Khudumphato ke fa motšhaošhele
- 15 Go nna wa re o tloga wa be menototsi o itokonya leboelela,
- 16 O tloga o etša katse selo sa maruthorutho.

- 17 Ge a nkwa masogana
- 18 A re nna ke ba sepela ka fase bokathete,
- 19 E le ge a re mereana ke šomiša ya go utla maebana.
- 20 Nna ke bjalo ka kgotlaomone ke phala ba bantši,
- 21 Ke tloga ke phala ba bantši ba dilete mankgaleraga.
- 22 Ka selotwapotleng le gona ke a fologa
- 23 Gobane wena o sa fologego lesogana,
- 24 Ka mahlo o tla ja go bona,
- 25 Wa šebetša ka go nyama menyamo ...'

[Letl.130]

- 4.1 Tsopola elemente ya:
 - 4.1.1 Matseno a sereto se (1)
 - 4.1.2 Boitsebišo bja sereti (1)
- 4.2 Laetša setlabela sa theto se se tšwelelago methalothetong ya 8 le 9 o be o fe tirišo ya sona. (2)
- 4.3 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše methalotheto. (2)
- 4.4 Hlatholla tshwantšhokgopolo ye e tšweletšwago ke methalotheto ya 17 le 18. (2)
- 4.5 Utolla moya wo o fokago seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)

[10]**LE**

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)**POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – DM Kgobe**

Bala ditemanatheto tše ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

O NTIRILE LEKGOWA – VM Lebepe

- 1 O ntirile lekgowa la gago,
- 2 O ntirile motlišaodutše wa gago,
- 3 O ntirile lekgoba,
- 4 O ntirile seepamokoti sa gago,
- 5 O ntirile Maditsi wa boMaditsi
- 6 O ntirile setholwane sa gago,
- 7 O ntirile nkokoi ya 'rato la rena.

- 8 Ge ke go fa tšie o kuka nko,
- 9 Ge ke go fa ntsho ya mathudi o kuka magetla.
- 10 O rata manongonongo matšhatšhakhura,
- 11 O rata matsaka a Ratsaka,
- 12 Ke kodumetše ke epa mokoti,
- 13 Ke go phuphumiša ka swikatshipi la ramošweu,
- 14 O ntirile lekgowa la gago.

- 15 O ntirile sepanakariki sa gago,
- 16 Dipute ke go fa phamphamadiba,
- 17 E le ge ke ageletša motšhidi wa tšhidi.
- 18 Le ge ke ratharatha bjalo ka thaga,
- 19 Le ge ke emaema,
- 20 Le ge ke itlhoba boroko,
- 21 O sa ntše o tepelela.

- 22 Ge ke ntšha la mohlagare o a myemyela,
- 23 O bjalo ka lebotlana le anya lešokotšo,
- 24 Ge ke go swara ka ditsebe o nganga molala,
- 25 O rata fela ge ke kgoboketša mokgobo wa gauta,
- 26 O rata fela ge ke tliša silibera,
- 27 O thaba ge ke tliša taamane,
- 28 O namela thaba ge ke tliša koporo ...

[Letl. 61]

5.1 Tsopola dibokantšu TŠE PEDI temanathetong ya 1 tše di laetšago gore sereti se šomišwa bošaedi. (2)

5.2 Bontšha poeletšo methalothetong ya 10 le 11 o be o fe mohola wa yona. (2)

- 5.3 Sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 5.4 Hlatholla sebopego sa ka ntle sa sereto se o beile šedi ya gago go ditemanatheto. (2)
- 5.5 Swayaswaya ka mo sereti se tšweleditšego molaetša wa sereto se. Fahlela karabo ya gago. (2)
[10]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA. Ge o kgetha ditsopolwa KAROLONG ye, gona araba ye telele KAROLONG YA C. Ge o kgetha ye telele KAROLONG ye, gona araba ya ditsopolwa KAROLONG YA C. Botelele bja karabo ye telele e be mantšu a 400–450.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE***BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele***

Ahlaahla tikologo ya padi ye.

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA*****BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele***

Badišiša setsopolwa sa A le sa B ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

'O re o tseba di le bjang wena Mohlaloga, gongwe ga o rate ge ke go bitša ka moano?'
'Nka gana moano wa ka bjang monna wa gešo? Nnaena ruri ke be ke sa go kwe gabotse hle, a di je di šie marapo Tlhantlhagane, Mokone nonyana ya dithoko. Tšwela pele monna wa gešo. O reng?'

'Afa le re di tla thunya muši na Mohlaloga?'

5

'E le ge go rile eng wena monna wa gešo?'

'Wena ge motho a ka re o itsheba le wena a ka ba a tla a lefa ka kgomo. O setholo na?'

'Tša go thunya muši o ra dife wena Mokone? O ra tša yola morwa kgoši?'

'O ntopile nta thekeng, Mohlaloga.'

10

'Muši wona rena re tloga re gopola gore o tla thunya ka gore yena mong Thabišo o a rata.'

'A ke re go thwe yola Ditau bjale ebile o robile morwedi wa Moganwa leoto?'

'Ee, ba go se tšhabe melato le go šelema tšhidi ba re go bjalo, Mokone.'

'Ai! Ruri tše tšona di tloga di phurela maswikana ditaba tša morwa wa kgoši. Rena re tla re re re ke dipitsi ra bona ka mebala.'

15

Senyama le Makgabo ba rile ba sa swere mehlamu ba bitšana ka meano ya bona bjalo, ba imakalela ba šetše ba tsena ka kgoro ya motse ba bile ba lebagane le yona ya go tsena ka mošate thwii! Kgorong ba fihlilego go be go šetše go le diputswa tše tharo, tše di bego di bonagala gabotse gore ka nnete di sa iphumula melomo ka lebaka la tlhotlwa yeo di bego di e šielana gona moo kgorong.

20

[Letl. 4–5]

7.1 Efa tswalano gare ga:

7.1.1 Makgabo le Senyama

(1)

7.1.2 Ditau le Morwedi wa Moganwa

(1)

- 7.2 Laetša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.3 Na molwantšhwa wa padi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 7.4 Ka dintlha TŠE THARO re alele ponelopele ya gago mabapi le maitshwaro a Ditau a go ba ratheto. (3)
- 7.5 Ahlaahla ka fao morero wa padi ye o sepelelanago le leina la yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

LE

SETSOPOLWA SA B

'E bang o re re feletše kae?' 'Ka eng?' 'O re ka eng? Ka ngwana.' 'Ga ke tsebe.'	
'Wa se tsebe bjang e le wena o swanetšego go mo tliša lefaseng?'	5
'Ee, gona go bjalo.' 'Bjale?'	
'Le wena e tšwa tema.'	
'Le ge ba re sa tema ke go boeletša wena Seritša, ba be ba sa re ka mokgwa wona wo.'	10
'Ditau ...! Ge e le gore o lebeletše nna gore ke tlo go dira tatago ngwana goba bana gona o moletangwedi wa go leta lefsifi.'	
'Afa ke go kwa gabotse Seritša?'	
'O nkwa gabotse. Kgane ge o nnyala o be o nnyalela go belega bana?'	15
'Kgane wena o be o gopotše eng?'	
'Go nyalwa ke wena motswala, ngwana rakgadi gomme dikgomo di boele šakeng.'	
'Aowa, moo gona o paletšwe.'	
'Le gatee.'	
'E le gore molato o go kae?'	20
'Le nna ke botšiša wena.'	
Sebakeng sa gore Seritša a fetole Ditau a mmotše moo bothata bo robetšego gona ka ge mmele e le wa gagwe, mosadi wa sesego sa go hlahlamolla sehloa sa marulelo a se thwathwaša. A tloga a sega Ditau monna wa gagwe e ka o sega lešimelakgano la maabane.	
Ga se ka phošo ge Ditau a ile a tsentšha mogopolo wa gagwe tshekong. A tloga a itshekiša gore a o tlo thoma go llela go mang gona a reng ka gore yeo taba yona e be e tloga e le kgati yeo a ikgetšego yona a babaletše. O be a fela a gopola Mpimpi yo a mo nyabegilego ka ngwana gwa se thuše selo. Mpimpi le yena ka ge a be a šetše a topilwe ke ba malapa a bangwe, go nagana ka yena e be e le fela tshenyo ya nako.	25

[Letl. 116–118]

- 7.6 Na mantšu a Seritša a go re 'Ga ke tsebe ... Kgane ge o nnyala o be o nnyalela go belega bana?', a tšweletša semelo sa mohuta mang sa gagwe? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)

- 7.7 Laetša mohuta wa thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 7.8 Hlaloša tema ye e kgathwago ke mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 7.9 Re alele bohlokwa bja poledišano pading ye ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.10 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla ka mo mongwadi a tlemollotšego lehuto ka gona pading ye. (2)
- 7.11 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le dipolelo tša Seritša? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)
- [25]**

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Ahlaahla tikologo ya padi ye.

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Lekodišiša ditsopolwa tše gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA C

'Yola Mojabedi nna ke lebetše gore o rile o ya kae. Ga se kgale a tšwele.'	
'Gabotse motho yo ke tlilego go yena ke wena. Ke na le ditaba ge ke ilalo.'	
'O na le ditaba le nna?'	
'Go bjalo.'	
'Tia di lle, tsebe ke hlwaile!'	5
'Ke romilwe ke yola thaka.'	
'Mojagobedi?'	
'Go bjalo.'	
'Ke tsebile ge o tsena mola seferong gore taba e ntshe. Mojabedi a ka se re go tšwa wena wa tsena. Bjale o re o hloma bjang Mojabedi yoo wa gago?'	10
'O re ka mo lapeng ga le phedišane gabotse.'	
'Gomme o tloga a go boditše nnete.'	
'O mpoditše nnete?'	
'Motho yoo wa gago o a ntšhišimiša.'	
'Ka eng?'	15
'Ka go se fetwe ke roko. Ge o bona a tšwele bjalo o ile gona basading bao ba gagwe.'	
'O na le nnete ya seo?'	
'Ke monna wa ka, ke mo tseba go thoma ka mokhwi go phuleletša ka mo. A ka se tsoge a nnyantšhitše monwana le gatee.'	
'Moja ke mogwera wa ka go tloga kgale le wena o a tseba. Ditaba tše o wena o mo gopolelago gore o a di dira ga a di dire le gatee.'	20
'Ga o šike le yena ka mehla.'	
'Ga ke šike le yena ka mehla, eupša o mpošša tšohle. Moja o a go botegela Molatelo, ebile o a go rata. Ke ka baka leo o bonago a nkgopetše gore ke tle ...'	
'Owoo, wena o rile o tla di kgona!'	25
'Mphe sebaka ke bolele. O a bona le yola Thabitha o mo hlapaotšego mogaleng, ga se motho wa Moja. Ke molaodi wa rena kua mošomong.'	

[Letl. 39–40]

9.1 Efa tswalano gare ga:

9.1.1 Tumpu le Mojabedi (1)

9.1.2 Mojabedi le Thabitha (1)

- 9.2 Laetša boithekgo bja diteng tša setsopolwa se ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.3 Na molwantšhwa wa padi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 9.4 Ka dintlha TŠE THARO re alele ponelopele ya gago mabapi le sephetho sa Mojagobedi sa go se botše Molatelo ka ngwana yo a nago le yena le Fiona. (3)
- 9.5 Ahlaahla ka fao morero wa padi ye o sepelelanago le leina la yona. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

LE**SETSOPOLWA SA D**

'Mpotše Molatelo, na o tseba Mojagobedi a na le mogwera GaMaupa?'

'Ga ke tsebe.'

'A ke re o a bona wena Keletšo, Mojagobedi ga a na mogwera yoo Molatelo a mo tsebago kua GaMaupa. Le gona motho yoo ke bonego sefatanaga sa Mojagobedi se tsena ka lapeng la gagwe ke mosadi yo a se nago monna. Wena Molatelo ke kgale ke go botša gore o lema yola mogatšago.' 5

'Ke tla dira eng ge o lebeletše?'

'Ga o mo hlale o na le eng?'

'Napa o homole Mphapantšhi. Motho ga ba re go mo thea leina la Mphapantšhi a napa a tšama a fapantšha batho.' 10

'Nna ruri ga ke tsebe gore ke reng goba ke dire eng. Monna yola ke a mo rata...'

'Mmallo! Ekwang gore lešilo la mosadi le reng. Hlala mpša e swabe! Nkabe ke le wena ke be...'

'Molatelo, latela pelo ya gago o tlogele ditšiebadimo tše di bolelwago ke yo Mphapantšhi. O kile a hlala mang yena ka gore le selo se go thwego ke lenyalo ga a se tsebe o fo kwa go bolelwa ka sona? 15

Šedio, bana ba mokgalabje! Wa gore ga se a di kwa gabotse o tla be a bolela maaka ao le ge nkabe e le baselina a ka se tlowego ke motho. A ke re hle gomme maaka ao a tla be a nka ka baka la gona go bola! Ruri Keletšo o a rereša ge a re Mphapantšhi ga e fo ba Mphapantšhi ka leina fela, eupša o tloga a fapantšha batho ka maele a gagwe ao gabotse e lego maanomabe. 20

[Letl. 119–120]

- 9.6 Na mantšu a Mphapantšhi a go re: 'Ga o mo hlale o na le eng?' le 'Hlala mpša e swabe!', a tšweletša semelo sa mohuta mang sa gagwe? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 9.7 Laetša mohuta wa thulano ye e tšwelelago setsopolweng se. (1)
- 9.8 Hlaloša tema ye e kgathwago ke mongwadi setsopolweng se. Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 9.9 Re alele bohlokwa bja poledišano pading ye ka dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.10 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla ka mo mongwadi a tlemollotšego lehuto ka gona pading ye. (2)
- 9.11 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le dipolelo tša Mphapantšhi? Fahlela ka ntlha E TEE. (2)

[25]**GOBA**

DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE**TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng**

Ahlaahla mehuta le melaetša ya dingwalotšhaba tše di latelago:

- 10.1 Nonwane: Kgomo e tsogile bahung
- 10.2 Sereto: Babinakgomo: Ba gaMonareng
- 10.3 Koša: Sebakanyana

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

NONWANE**KGOMO E TSOGILE BAHUNG – AP Nkadimeng**

Nonwane, nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale mehleng ya bogologolo go be go na le monna yo mongwe yo a bego a tsebeba ka leina la Rahodu. Yena o be a dula motseng wa Soweto. Monna yo o be a hlola tlhahlakano baduding ba motse wa Soweto, batho ba sa ipshine ka yena. O be a ruile dikgomo le dipudi le dinku gomme a sa rate batho ba bangwe ba rua bjalo ka yena.

[Letl. 83]

SERETO**BABINAKGOMO BA GAMONARENG – CL Mokoena**

- 1 Rena re tšwa kua Mogodumo 'mogolo,
- 2 Wa bana ba Tšhite 'a Nape,
- 3 Ga thaba tše kgolo go ratana go etelana.
- 4 Ke Sepitsi se rwele nkata'a kgomo se etela Mogodumo,
- 5 Ke Mogodumo 'o mogolo wa bana ba Tšhite 'a Nape,
- 6 Ga thaba tše kgolo go ratana go etelana.
- 7 Re batho ba boMogalane Radisele, magala maukganama,
- 8 Ba re e nkgale le mohla e sewego.

[Letl. 121]

KOŠA**'SEBAKANYANA' – BMT MAKUBE**

- 1 Mohlabeledi: Modimo o re file!
- 2 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka ... nya ... na!
- 3 Mohlabeledi: Eee ..., O re file!
- 4 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka ... nya ... na!
- 5 Mohlabeledi: Eee ..., O re file!
- 6 Bahloboši: Sebakanyana se, sebakanya ... na!
- 7 Mohlabeledi: Modimo o re file!
- 8 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka ... nya ... na!
- 9 Mohlabeledi: Eee ..., O re file!
- 10 Bahloboši: Sebakanyana se, sebaka ... nya ... na!
- 11 Eee ..., O re file!
- 12 Bahloboši: Sebakanyana se, sebakanya ... na!

[Letl. 156]

[25]**POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa, BMT Makobe le AP Nkadimeng**

Bala setsopolwa sa E le sa F ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

NGWANA WA DIMAKATŠO – AP Nkadimeng**SETSOPOLWA SA E**

Nonwane, Nonwane!

Keleketla!

Go be go na le monna yo mongwe wa mohumi a bitšwa ka leina la Nkebe. Yena o be a humile le dinala a na le diruiwa ka go fapana ga tšona. Ka lapeng la gagwe nama le maswi di be di lahlwa. Ka manyami, Nkebe o be a hloka ngwana. Go na le mabaka ao a dirilego gore a hloke ngwana. 5

Nkebe o tšamile a thetha le lefase a sepela dingakeng a re o nyaka bohumi. O be a tsena a etšwa a sa hwetše kgotsofalo. O rile ge a fihla motseng wo mongwe a botšiša gore ngaka ye kgolo ya fao ke mang ba mo šupa molapong wo mongwe wo moso wa sethokgwa seo se boifišago le tšona dibatana. Go fihla moo legae la ngaka go be go se bonolo. Ge o na le boi o ka gana le go batamela fao kgauswi le molapo. Legae la ngaka le patogeng ya thaba ka gare ga sethokgwa se seso. Nkebe o ile a beta pelo a leba moo molapong. O rile ge a batamela molapo a tlelwa ke letšhogo, a kwa meriri ya gagwe e emelela ka lebaka la poifo. 10

Pele mo a yago o be a lebane le bodiba bjo botala bjo tsela yeo a sepelago ka yona e felelago ka gare ga bjona. O ile a lebelela kua le kua a kwa leribiši le golola e le mosegare wa sekgalela. Seo se ile sa godiša letšhogo leo a nago le lona. Moo tsela e felelago o ile a bona gabotse gore ga go tsela ye nngwe ntle le go tsena ka fao bodibeng bja Thakadu ... 15

[Letl. 76–77]

- 11.1 Tsopola matseno a nonwane ye. (1)
- 11.2 Molwantšhwa wa nonwane ye ke mang? (1)
- 11.3 Efa ditiragalo TŠE PEDI tše di utollago gore tikologo ya nonwane ye ke ya segologolo. (2)
- 11.4 Na setsopolwa se se utolla Nkebe bjalo ka motho wa mohuta mang? Efa dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.5 Ponelopele ya gago ke efe mabapi le go nyaka bohumi ga Nkebe? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.6 Nonwane ye ke ya mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 11.7 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša ka mo mongwadi a rarollotšego bothata ka gona nonwaneng ye. (2)
- 11.8 Ahlaahla molaetša wa nonwane ye. Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE**SETSOPOLWA SA F****BABINATAU BA GAMALEKA – CL Mokoena**

- 1 Ke Bahunoto bao ba tšwago Phakakang,
- 2 Ga boKanyane 'a Gobetse.
- 3 Batho bao re tšwago Phakakang
- 4 Ga re nene, re moloko mong,
- 5 Re hlwele re ena Rankanyane Swikeng.
- 6 Ke bana ba Mmankale Madimetša,
- 7 Ba meriri mebegakebolwe, ka bolwa ke ya dingakeng.
- 8 Ke bana ba Mogokolodi
- 9 A nakana, seripahlogo se sepela
- 10 Gwa šala sebelebele.
- 11 Ke ba Maleka 'a lehwiti la gare ga Tšhemo,
- 12 Ba segamelo sa mefoka,
- 13 Moo ba rego pula e nele bošego,
- 14 Ra tsoga re kgotsa dinoka go falala.
- 15 Ke bana ba mohlwammolayatšhemo,
- 16 Bengtšhemo ba Ila.
- 17 Ke baTshwaane 'a Mpuru,
- 18 Ka dira a epa segwere le mongtseka.
- 19 Ke Mapono a Mzilikazi 'a Matšhoba,
- 20 A rego ka mo tia Moswatsi ka mo tia.
- 21 Ke bana ba Moruthane 'o mogolo,
- 22 Selepe sa Mafolo 'a Kanyane,
- 23 Ba rego ke bomang bale ba lego mola,
- 24 Ba re ke leloko la Moruthane.

25 Ba re selepe se wele molapong,
 26 Ba re se letšwa ke mang?
 27 Ba re se letšwa ke Moruthane.
 28 O rema mere, o tla be a rema
 29 Le mekabi ya bokgoši,
 30 E lego lekobatšie le mašemong ao e sego a bolona.
 31 Ke ba Mmadingwe tša Rapudi,
 32 Ba Phuti seenamokokotlo,
 33 Bengbutši ba ena sebelebele,
 34 Ka Moribeng wa Hunoto,
 35 Ba re re tšhaba baditi!

[Letl. 131–132]

- 11.9 Efa sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše methalotheto. (2)
- 11.10 Laetša kelelothalo ye e tšwelelago gare ga methalothetong ya 6–10. (1)
- 11.11 Laetša mohuta wa morumokwano wo o tšwelelago methalothetong ya 5 le 7. (1)
- 11.12 Efa poeletšo ye e tšwelelago methalothetong ya 24–27 o be o fe le tirišo ya yona. (2)
- 11.13 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša tema ye e kgathwago ke mafetšo a 'Ke tšhaba mediti!' seretong se. (2)
- 11.14 Hlatholla maikutlo a a go aparelago ge o bala diteng tša sereto se. Fahlela karabo ya gago. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO YA B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA/TIRAGATŠO

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o arabile ya ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG ye. Ge o arabile ye telele KAROLONG YA B gona araba ya ditsopolwa KAROLONG ye.

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE**O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso**

Na mongwadi o atlegile go tšweletša thulaganyo papading ye? Tiiša karabo ya gago o lebeletše magato ao a latelago:

- 12.1 Kalotaba
- 12.2 Sethakgodi
- 12.3 Sehloa
- 12.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso**

Bala ditsopolwa tše ka tsenelelo le tsinkelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA G

(Ka ntle mosegare mabenkelekgoparara)

(Go kwagala mašata a batho)

REBONE:	<i>(Ka go duma le lethabo)</i> Joo! Mahlogonolo mogwera o tšweletše!	
HLOGI:	<i>(Ka lethabo)</i> Ke tšweletše, Rebone! Ke re ke ikhuditše go hlwa ke kgobokanetšwe ke bomorutišigadi Kgoroši. Ke ya yunibesithi!	5
REBONE:	E re le nna ke itebelele. <i>(O a nyaka)</i> Mmmmma ...!	
HLOGI:	Ke be ke sa tshepe gore ke tla ba ka hwetša marematlou.	
REBONE:	Mahuu ... Rebone Mahunela. Leina la ka šele. <i>(Lethabo le golela godimo)</i> Ke tšweletše le nna, mogwera!	
HLOGI:	O tšweletše le wena, mogwera?	10
REBONE:	Šele, le lebelele, mogwera!	
HLOGI:	Mogwera re tšweletše. Ke re re ya yunibesithi.	
KA MOKA:	<i>(Ka moka)</i> Turf, re etla! <i>(Go lla mogala)</i>	
REBONE:	Hao! Bjale ke mang yo a nteletšago mogala?	
HLOGI:	E lebelele, Rebone. Ke bagwera ba nyaka go go lebogiša.	15
REBONE:	Hallo.	
MPOTI:	<i>(Filthara)</i> Rebone, ke Mpoti.	
REBONE:	<i>(Ka go kgantšha)</i> Mpoti, ke tšweletše. Le gona ka eksemšene.	
MPOTI:	<i>(O thabile)</i> Na o reng, Rebone? O ra gore o swere marematlou?	
REBONE:	O a tseba ke be ke sa kgolwe?	20

MPOTI:	Bjale ka mokgwa wola re tshepišanego, o tla neng mo go tlo dula le nna, gore ke kgone go tla go go nyakiša mošomo le go thoma motse wa rena?	
REBONE:	Mpoti, nna mo go wena ga ke sa tla. Ke nyaka go tšwetša dithuto tša ka pele.	
MPOTI:	Ao! Na Rebone o reng o mphetogela?	25
REBONE:	Thuto pele, banna ka morago.	
MPOTI:	Bjale o tlo išwa ke mang gona moo yunibesithi?	
Mminorathwana		
[Letl. 18]		

- 13.1 Tsopola ditšhupasefala TŠE PEDI tša go laetša maikutlo setsopolweng se. (2)
- 13.2 Laetša lefelo la ditiragalo tša setsopolwa se. (1)
- 13.3 Ke ka lebaka la eng Rebone e le mmapadiphethegi? (1)
- 13.4 Hlaloša gore polelo ya Rebone ya go re 'Thuto pele, banna ka morago' e utolla semelo sa mohuta mang sa gagwe. (1)
- 13.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša tema ye e kgathwago ke medumo papading ye. (2)
- 13.6 Hlatholla kgopolokgolo ya setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 13.7 Akanya morero wa papadi ye o be o fahlele ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE

SETSOPOLWA SA H

(Ka ntle mosegare lešakeng)

<i>(Go kwagala dikgomo di gangwa)</i>		
MAHUNELA:	<i>(O a gama. O bolela le kgomo)</i> Iketle Tsokotla. Iketle o mphe mafsi. Ga ke go dišetše mahala. <i>(O ipshina ka go gama gomme o thoma go bolela a le noši)</i> Rebone o a gafa. O nagana gore a ka ya sekolong e le mosadi? <i>(Go kgomo gape)</i> Heei! Tsokotla, nke o iketle. Wena mphe mafsi ke tlatše kgamelo ye. <i>(O bolela a le noši gape)</i> Tšhelete ye kaakakaaka ya no tšewa ke batho ba sekolong bao ke sa ba tsebego. <i>(Kgomo e a raga)</i> Joo! <i>(Ka bohloko)</i> E nthagile molomo kgomo yela. Joo! E nkgonotše leino! <i>(Ga a sa kgona go bolela gabotse. Lebese le lona le tšhologile.)</i> Joo, molomo o bohloko!	5
MALEWE:	<i>(O a goroga)</i> Na go reng, Mahunela?	
MAHUNELA:	Ao, ke ... ke wena, Malewe?	
MALEWE:	Ke go lebeletše ge kgomo e go fa mphašane o koma mmutedi ka melomo. Bona le maswana a tšhologile.	15
MAHUNELA:	Ke be ke šetše ke tladitše pakete ye. Malewe, bona e ntšhitše leino. <i>(O tšwa madi)</i>	
MALEWE:	Ke yona tšhelete ya gago, Mahunela. Ye ya gago tšhelete ke e hloetše gore e a itwela.	

MAHUNELA:	<i>(Ka kgopelo)</i> Nthuše hle, monna Malewe!	20
MALEWE:	Go nyaka o no ya bookelong.	
MAHUNELA:	Ke yo lefela bokae gona moo bookelong?	
MALEWE:	O sa botšiša ka tšhelete? O a tseba o tlo hwa o hwela tšhelete, wena Mahunela?	
MAHUNELA:	O ra gore nka išwa bookelong ke leino? Ke tla fola. Ga se la mathomo ke gobala. Wena gonabjale ke re nthuše re game kgomo ye.	25
MALEWE:	O sa nyaka go e gama o dutla madi ka ganong bjalo?	
MAHUNELA:	Gape ga ke na le sešebo monna. Ke nyaka go yo tuba.	
MALEWE:	Monna Mahunela, felo mo ke tiile ka taba.	
MAHUNELA:	<i>(Ka go tenega)</i> Wa be o thomile ka ditabanatabana tša go se fele. E reng?	30
MALEWE:	Gape lekgotla lela le kgobokeditšego tšhelete yela o rego e timetše, le re ke wena o swanetšego go e lefela.	
MAHUNELA:	Ga ba tsebe yo a e tšerego? Akere o a bona gore le lehodu la gona šelewe le ile kgolegong.	35

[Letl. 49]

- 13.8 Laetša tswalano gare ga Mahunela le Malewe. (1)
- 13.9 Efa dilo TŠE PEDI tše di laetšago tema ye e kgathwago ke moanegi/mongwadi setsopolweng se. (2)
- 13.10 Hlaloša molaetša wa setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 13.11 Bapetša mminorathwana le kgaola go ya le ka fao di dirišitšwego ka gona papading ye. (2)
- 13.12 Ka dintlha TŠE PEDI re alele ponelopele ya gago mabapi le tšhelete ya go timela ye Malewe a rego lekgotla le re Mahunela a e lefe. (2)
- 13.13 Hlatholla ka mo mongwadi a tšweleditšego thekniki ya kgegeophetogi papading ye? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 13.14 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le bongame bja Mahunela? Fahlela karabo ya gago. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE**NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Na mongwadi o atlegile go tšweletša thulaganyo papading ye? Tiiša karabo ya gago o lebeletše magato ao a latelago:

- 14.1 Kalotaba
- 14.2 Sethakgodi
- 14.3 Sehloa
- 14.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu**

Badišiša setsopolwa sa I le sa J ka tlhokomelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA I

MPHAKA:	<i>(O fihlile ka moraleng)</i> Ao, mmago Raesibe, ke reng ka re ke go bitša wa nkhomolela?	
HUNADI:	<i>(O kgathotše mahlong)</i> Ke gona ge o mpitša ge o nkgoelela bjalo ka lethumašana?	
MPHAKA:	Afaeya, ge ke go bitša bjalo ke gona ge ke go goelela!	5
HUNADI:	<i>(O tšwela pele ka mešongwana ya gagwe ga a mo hlokomele)</i> O lokolotše pelo bjale ya go mpolediša?	
MPHAKA:	<i>(O maketše)</i> O hloma bjang na mogatšaka?	
HUNADI:	Nka re ke le mogatšago wa šitwa go mpadiša tšeo di babago pelo ya gago?	10
MPHAKA:	E le gore o ra ge ke babja ke eng mosatšana towé?	
HUNADI:	Sešane sa basadi! Ke sedupe mo nkago go kgona go bala tše lego mafahleng a gago?	
MPHAKA:	<i>(O kgathola mahlong)</i> Na o bolela le nna bjang nke o ntirile motlabo wa gago?	15
HUNADI:	<i>(O sega lesego la kgegeo)</i> Uwe! Ge o le mo o tseba ge ke na le motlabo? Wa tla wa iphora ka lefeela ruri.	
MPHAKA:	Motho ga se naga ga a tsebje.	
HUNADI:	Ke sona se se go balabadišago ge o le fa monna tena?	
MPHAKA:	Tlogela go ngangabala. Lengwalo šele le tšwa go bomme, le bale o kwe gore le reng.	20
HUNADI:	Ba reng?	
MPHAKA:	<i>(O mo fa lengwalo)</i> Tšea o ipalele.	
HUNADI:	Kgane ga se wa le bala wena mo o sa kgonego go ntaodišetša dikagare tša lona.	25
MPHAKA:	<i>(O mo šušumetša ka lengwalo)</i> Ke re le bale o tla re ge o feditše ra boledišana ka lona.	
HUNADI:	<i>(O tšea lengwalo a le phutholla mme a le bala)</i> Aowa, di a kwala. <i>(O hlonama gannyane)</i> Mme ruri! O šetše a fo tlaišwa ke pelo le bogolo. Pelo e llela go bona ditlogolwana.	30

[Letl. 16]

- 15.1 Tsopola ditšhupasefala TŠE PEDI tša go laetša maikutlo setsopolweng se. (2)
- 15.2 Laetša lefelo la ditiragalo tša setsopolwa se. (1)
- 15.3 Ke ka lebaka la eng Mphaka e le mmapadiphethegi? (1)
- 15.4 Hlaloša gore polelo ya Mphaka ya go re '... mosatšana towé?' e utolla semelo sa mohuta mang sa gagwe. (1)
- 15.5 Ke thulano ya mohuta mang ye e tšwelelago setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.6 Hlatholla kgopolokgolo ya setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 15.7 Akanya morero wa papadi ye o fahlele ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE

SETSOPOLWA SA J

(Dikolo di ile ge di tswalelwa Mphaka le ba lapa la gagwe ba napa ba hudugela Letsheng la Mogadisho moo a bego a filwe mošomo wa bofahloši gona lekaleng la histori.)

- HUNADI: O ka re mo gona ke gae mogatšaka.
MPHAKA: O realo? 5
- HUNADI: Ke bona go phala kua re bego re le gona. Ba bjang kua o rutang gona?
MPHAKA: Ke batho ba kgobe e le ruri. Ba nkamogetše ka tše pedi.
- HUNADI: Batho ga nke ba swana e se meno.
MPHAKA: O a tseba ge o tšwele ka difero tša geno o ikhwetša o le letlakala. Se sengwe le se sengwe seo o se dirang o se dira ka kelohlolo ye kgolo. 10
- HUNADI: A ke re go thwe phukubje ya tshela moedi ke mpšane?
MPHAKA: E se maaka hle Hunadi. Nna seo ke bonago re swanetše go se hlokomela kudu ke yo Sebola.
- HUNADI: O bona nke o tla boela mokgweng wola wa go re segiša batho kua re tšwago? 15
- MPHAKA: E sa le re fihla mo ke bona a gagabiša mahlo ge ke bolela le yena.
HUNADI: A re se mo felele pelo o tla loka. Ga se a be a ba le bagwera.
MPHAKA: A re hutše bjalo. (Setu) Ke kwa gore le boLeshoka ba gona mo.
HUNADI: Leshoka wa Leshokashoka?
MPHAKA: Ke ra yena. 20
- HUNADI: Nna ke be ke re ba re o tsholetše Bohlabela?
MPHAKA: Go thwe tša ntshe di ile tša mo retelela, a bona bokaone e le go gomela mono.
HUNADI: Motho ge a ebela le magoro a ka fela a re ke yena a rweleng bothata a le noši, kganthe batho ba bangwe le bona ba dutše kgotelele ka marago. 25

[Letl. 64]

- 15.8 Tsopola lentšu le le laetšago tswalano gare ga Mphaka le Hunadi. (1)

- 15.9 Efa dilo TŠE PEDI tše di laetšago tema ye e kgathwago ke moanegi/mongwadi setsopolweng se. (2)
- 15.10 Hlaloša molaetša wa setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.11 Hlaloša thekniki ya polelonoši o be o laetše ka mo e dirišitšwego ka gona papading ye. (2)
- 15.12 Re alele ponelopele ya gago mabapi le maitshwaro a Sebola go ya ka diteng tša setsopolwa se. (2)
- 15.13 Hlatholla ka mo mongwadi a tšweleditšego thekniki ya kgegeophetogi papading ye? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 15.14 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le sephetho sa Mphaka sa go boela gae? Fahlela karabo ya gago. (2)

[25]

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE**LEHUFA – P Mothupi**

Na mongwadi o atlegile go tšweletša thulaganyo papading ye? Tiiša karabo ya gago o lebeletše magato ao a latelago:

- 16.1 Kalotaba
- 16.2 Sethakgodi
- 16.3 Sehloa
- 16.4 Tlemollo ya lehuto

Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA DITSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi**

Bala setsopolwa sa K le sa L ka šedi gore o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA K

LERATO:	Moratiwa, ge o na le taba e bolele re kwe. E sego go no mphotlela ka mokgwa wo.	
RADITHEKISI:	(<i>O šikinya hlogo</i>) Ke gore o no ntena ge ke go bona. O tloga o ntlapela bjalo ka nama ya mankhwiri. Ebile go re nkabe ke no hlatša gonabjale.	5
LERATO:	Segolothata ke go dirile eng? Go reng o sa no phula sekaku ya ba taba ye e fedilego?	
RADITHEKISI:	Lerato, o a tseba gore o dirile eng. O no ba o ntira sešilapuleng sa gago.	
LERATO:	O ra gore nka re ke tseba ka go botšiša?	10
RADITHEKISI:	Ke eng se o ilego wa dumela gore o a se tseba?	
LERATO:	Bjale ge o sa phule khudu ka mpeng o ra gore nna ke tlo tseba bjang?	
RADITHEKISI:	(<i>O goga molamo ka morago ga sofa</i>) O tlo tseba fela ge nka go ...	
LERATO:	Joo! O se mpolaye hle, moratiwa! (<i>O rarela ka tafolana ya disofa</i>)	
RADITHEKISI:	(<i>O a mo obeletša</i>) Bolela pele ke go pšhatla hlogwana ye ya go se kwe!	15
LERATO:	Ke bolele eng se ke sa se tsebego? (<i>Go kokota Maditaba e lego mmagoRadithekisi</i>)	
MADITABA:	(<i>O a kokota</i>) Koko!	
RADITHEKISI:	(<i>O lebelela mojako o bona mmagwe</i>) Tsena, mma.	20
LERATO:	Etla o nnamolele, mmatswale.	
MADITABA:	(<i>O a tsena</i>) Dumelang, banake.	
BOBEDI:	Agee, mma.	
MADITABA:	(<i>O maketše</i>) Ao, Lerato, o reng o lla?	
LERATO:	Ke Radithekisi, mmatswale.	25
MADITABA:	(<i>O lebelela Radithekisi</i>) Radithekisi, o mo dirileng?	
RADITHEKISI:	(<i>Ka mereba</i>) Ga se ka mo dira selo, mma, o no lla.	
LERATO:	O go botša maaka, mmatswale, o ...	

MADITABA:	(<i>O mo tseba ganong</i>) Ge o se wa mo dira selo o lilelang? Gona molamo wo o nyakang mo? A go na le noga ka mo ntlong?	30
RADITHEKISI:	(<i>O a kgamakgametša</i>) A ... a ... aowa, mma, mokgwa ke gore yo Lerato o a telela. O dirwa ke dipukwana tše a hlwago a di bala.	

[Letl. 17]

- 17.1 Tsopola ditšhupasefala TŠE PEDI tša go laetša maikutlo setsopolweng se. (2)
- 17.2 Laetša lefelo la ditiragalo tša setsopolwa se. (1)
- 17.3 Ke ka lebaka la eng Radithekisi e le mmapadiphethegi? (1)
- 17.4 Hlaloša gore polelo ya Radithekisi ya go re 'Bolela pele ke go pšhatla hlogwana ye ya go se kwe!' e utolla semelo sa mohuta mang. (1)
- 17.5 Ke thulano ya mohuta mang ye e tšwelelago setsopolweng se? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.6 Hlatholla kgopolokgolo ya setsopolwa se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 17.7 Akanya morero wa papadi ye o be o fahlele ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE

SETSOPOLWA SA L

NTSHEPE:	Banna ba gešo, ke kgolwa gore bjale gona le feditše ka dipotšišo tša lena?	
MPHENG:	Aowa, go fetša gona nka re re feditše, monna wa gešo. Go šetše fela go fetšetša seo re se kgobokantšego go Motšhotšhisi gore a bone se a ka se dirago. Gape molato wo wa mosadi wa gago ga o nyakišišege.	5
LETLABO:	(<i>O lebelela Mpheng</i>) Setšhene, a re ka se kgopele Morena Ntshepe gore a nape a re bee mola seteišeneng? Gape go šegofetše le wena o a bona.	
MPHENG:	O tloga o nepile, Konstabolo, gape leswiswi le iphile maatla ka mo ntle. (<i>O retologela go Ntshepe</i>) Morena Ntshepe, re tlogetše sefatanaga kua mošomong ka ge re tlogile go sa bona. Re be re gopola gore re tlo fetša ka pela ra boela kua seteišeneng ka maoto. Ka go realo re dikeletšwe, monna wa gešo. A o ka se re tšee kgopu?	10
NTSHEPE:	Ga go bothata, Setšhene, ke tlo feta ke le bea.	
MPHENG:	Re ka leboga kudu, monna wa gešo. (<i>O retologela go Letlabo</i>) Konstabolo, a o ka se tšwe o iša dipuku tše kua sefatanageng sa Morena Ntshepe?	15
LETLABO:	Ga go bothata, Setšhene.	
NTSHEPE:	Dinotlelo tša sefatanaga šedi, Konstabolo. (<i>O mo nea tšona</i>)	
LETLABO:	Ke a leboga. (<i>O a tšwa gomme Tsarane le Leepo ba a mmona</i>)	20
TSARANE:	(<i>O bolelela fase</i>) Leepo, nonyana ya rena še e tšwa ka mojako. A re mo tlogele gannyane a batamele mola sefatanageng gore re mo tloše ka bokgauswi.	

LEEPO:	Šo o fihla sefatanageng, a re mo rutele batho le dipukwana tšela a di swerego. (<i>Ba a thunya</i>)	25
LETLABO:	(<i>O hlaba mokgoši</i>) Joo! (<i>O wela fase. Ntshope le Mpheng ba kwa modumo wa dithunya gomme ba tšwa ba kitima</i>)	
		[Letl. 64]

- 17.8 Laetša tswalano gare ga Mpheng le Letlabo. (1)
- 17.9 Efa dilo TŠE PEDI tše di laetšago tema ye e kgathwago ke moanegi/mongwadi setsopolweng se. (2)
- 17.10 Hlaloša molaetša wa setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.11 Hlaloša thekniki ya polelonoši o be o laetše ka mo e dirišitšwego ka gona papading ye. (2)
- 17.12 Ka dintlha TŠE PEDI re alele ponelopele ya gago mabapi le morero wa Radithekisi, Tsarane le Leepo. (2)
- 17.13 Hlatholla ka mo mongwadi a tšweleditšego thekniki ya kgegeophetogi papading ye? Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 17.14 Na maikutlo a gago ke afe mabapi le go ithuntšha ga Radithekisi? Fahlela karabo ya gago. (2)
- [25]**

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80